หอยในป่าชายเลน

โครงการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการฟื้นฟูป่าชายเลนในจังหวัดภูเก็ต ซึ่งมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ตได้รับทุนจาก สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ประจำปีงบประมาณ 2566 พบหอยในป่าชายเลนในจังหวัดภูเก็ต อย่างน้อย 15 ชนิด ดังนี้

วงศ์หอยขมใส (Assimineidae)

ลักษณะ : เปลือกมีขนาดเล็กมาก ลักษณะกลมรูปไข่หรือกึ่งรูปไข่ผิวเปลือกเรียบ มีวงเปลือกประมาณ 6-7 วง โดยวงสุดท้ายมีขนาดใหญ่ที่สุดและโป่งออก แผ่นปิดเปลือกเป็นมันเงาและบาง มีสีน้ำตาลแดงอ่อนตัวหอยมีหนวดที่สั้นมาก ลักษณะเป็นตุ่ม เปลือกมีสีส้มหรือแดงเห็นได้ชัดเจน

นิเวศวิทยา : อาศัยอยู่ตามพื้นโคลนในป่าชายเลน กินพวกสารอินทรีย์ หรือสาหร่ายเซลล์เดียวที่อยู่ในป่าชายเลนเป็นอาหาร มีอวัยวะที่ทำหน้าที่คล้ายปอดซึ่งทำให้มีความสามารถในการแลกเปลี่ยนก๊าซ จากอากาศได้โดยตรงจึงสามารถอาศัยในบริเวณพื้นที่ดินดอนได้

หอยขมใส (*Optediceros breviculum*)

วงศ์หอยหมาก/ปากเบี้ยว (Ellobiidae)

ลักษณะ : เปลือกแข็ง รูปทรงเกือบเป็นสี่เหลี่ยมผิวเปลือกมีร่องตื้น ๆ ในแนวตั้งและแนวนอนสลับกัน ส่วนบนของเปลือกบิดเป็นวงตื้น วงเปลือกวงสุดท้ายมีขนาดใหญ่ ช่องเปิดเปลือกแคบและมีลักษณะคล้ายใบหู ไม่มีแผ่นปิดเปลือก ขอบนอกของริมขอบปากหนาและพัฒนาดี ริมขอบปากด้านในมีซี่ฟันที่แข็งแรง 2 ซี่ สันบริเวณแกนกลางพัฒนาดี เปลือกมีสีขาวสลับดำหมุนไปวงเปลือกหรืออาจมีสีน้ำตาลทั้งเปลือก

นิเวศวิทยา : หายใจได้โดยใช้เส้นเลือดบริเวณผนังแมนเติล จึงสามารถอาศัยบนบกได้เป็นระยะเวลานาน พบทั่วไปตามใบไม้ในป่าชายเลน

หอยปากเบี้ยวสีน้ำตาล (*Cassidula aurisfelis*)

หอยปากเบี้ยวลายแถบ (*Cassidula nucleus*)

หอยหมาก (*Ellobium aurisjudae*)

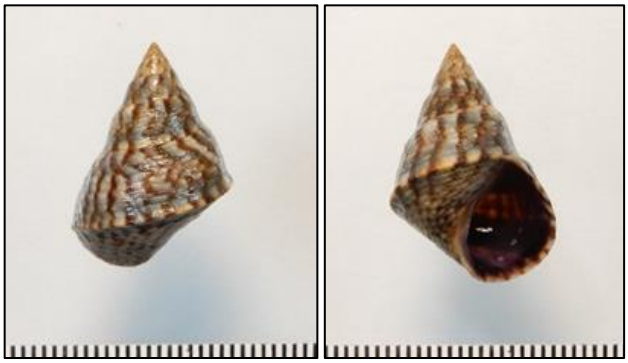
วงศ์หอยก้นแหลม (Littorinidae)

ลักษณะ : เปลือกค่อนข้างบาง รูปทรงกรวยสูง รอยต่อระหว่างวงเปลือกค่อนข้างลึก วงเปลือกสุดท้ายค่อนข้างกลมและโป่งออก ผิวเปลือกมีร่องตื้นจำนวนมาก ระหว่างร่องตื้นนี้จะเป็นสันตื้นๆ ซึ่งมีสีน้ำตาลเข้มกระจายไปตามแนวยาวหมุนไปตามแนวเกลียวของเปลือก แผ่นปิดเปลือกบางและเป็นสารพวกไคติน แผ่นหินปูนสะสม (callus) มีผิวเรียบและมีสีน้ำตาลม่วงจนถึงสีม่วงเข้ม

นิเวศวิทยา : อาศัยบนกิ่งก้านและใบไม้ในป่าชายเลนที่อยู่เหนือระดับน้ำขึ้น หอยชนิดนี้มีการสร้างเมือกเหนียวเพื่อช่วยในการยึดเกาะกับกิ่งไม้และใบไม้ได้เป็นเวลานาน

หอยก้นแหลมป่าเลน (*Littoraria bengalensis*)

หอยก้นแหลมเปลือกสัน (*Littoraria carinifera*)

วงศ์หอยสังข์หนาม (Muricidae)

ลักษณะ : เปลือกหนาและแข็งแรงมาก รูปทรงกระสวย เปลือกด้านหน้ามีร่องท่อน้ำเป็นร่องยาว ผิวเปลือกมีสันเป็นปุ่มขรุขระตามแนวขวางจำนวนมากและมีสันหนาเรียงตามแนวความยาวของเปลือกจำนวน 3 แถว แผ่นปิดเปลือกมีรูปร่างคล้ายวงรี แต่มีปลายแหลมสีดำ มีผิวหน้าเป็นมันเงาและหนา ริมขอบปากด้านในเรียบและริมขอบปากด้านนอกเป็นสันขรุขระ

นิเวศวิทยา : พบแพร่กระจายทั่วไปในพื้นที่ป่าชายเลน โดยอาศัยอยู่เป็นกลุ่มบริเวณบริเวณลำต้นและรากของไม้ในป่าชายเลน กินหอยสองฝาและเพรียงหินเป็นอาหาร จัดเป็นหอยผู้ล่าในระบบนิเวศ

หอยมะระดำป่าเลน (*Chicoreus capucinus*)

วงศ์หอยน้ำพริก/หอยทะนน (Neritidae)

ลักษณะ : เปลือกมีลักษณะโค้ง ค่อนข้างกลม ส่วนยอดม้วนงอและต่ำแบนลง เปลือกวงสุดท้ายกลมขนาดใหญ่ ด้านหลังเปลือกเรียบและอาจมีสีเขียวเข้มอมน้ำตาลหรือสีน้ำตาล กลมกลืนกับพื้นที่อาศัย หรืออาจมีลวดลายสีขาวพาดเป็นลายซิกแซกบนหลังเปลือก แผ่นปิดเปลือกมีสีดำเป็นหินปูนลักษณะรูปครึ่งวงกลม บริเวณขอบปาก (lip) และ parietal area มีขอบค่อนข้างกว้างและมีสีส้ม ที่ริมขอบปากด้านในมีปุ่มฟัน (teeth) ขนาดเล็ก

นิเวศวิทยา : อาศัยเกาะอยู่ตามรากและลำต้นของต้นไม้ในป่าโกงกาง ในช่วงน้ำลงหอยชนิดนี้จะเก็บน้ำเอาไว้ในตัว เพื่อรักษาความชุ่มชื้นให้กับร่างกาย

หอยมะระดำป่าเลน (*Chicoreus capucinus*)

หอยมะระดำป่าเลน (*Chicoreus capucinus*)

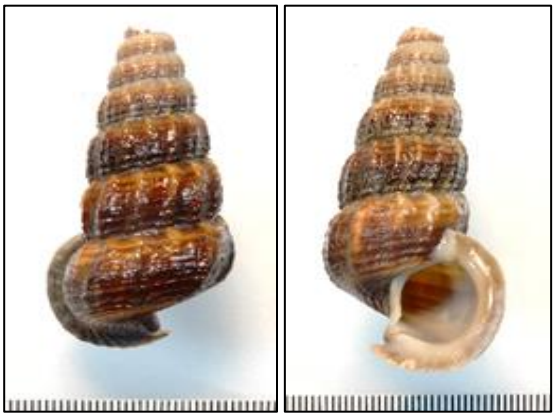

หอยมะระดำป่าเลน (*Chicoreus capucinus*)

วงศ์หอยขี้นก/หอยจุ๊บแจง (Potamididae)

ลักษณะ : ผิวเปลือกขรุขระเป็นปุ่มเรียงกันบนเปลือกตามแนวความสูง รอยต่อระหว่างวงเปลือกค่อนข้างตื้นแต่เป็นร่องเห็นได้ชัดเจน ขนาดตัวจะเล็กกว่าหอยขี้นก เปลือกมสีน้ำตาลเข้มจนถึงดำ

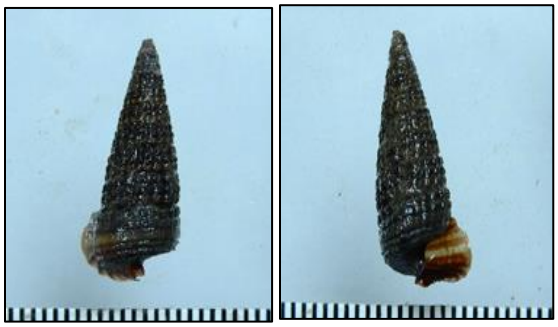
นิเวศวิทยา : อาศัยอยู่ในป่าชายเลน มีพฤติกรรมหากินตามพื้นเลนเมื่อน้ำขึ้นมักปีนต้นไม้เพื่อหนีน้ำ จึงสามารถพบได้ตามรากและลำต้นของไม้ป่าชายเลน นิยมนำมาบริโภคเป็นอาหาร

หอยจุ๊บแจงยอดทู่ (*Cerithidea obtusa*)

หอยจุ๊บแจงปากเหลี่ยม (*Cerithidea quoyii*)

หอยขี้นก (*Pirenella cingulata*)

หอยหลักควาย (*Telescopium telescopium*)

วงศ์หอยกัน (Cyrenoididae)

ลักษณะ : เปลือกหนา รูปทรงเกือบเป็นทรงสามเหลี่ยมจนถึงค่อนข้างกลม เปลือกส่วนที่สร้างก่อนจะโค้งออกไปทางด้านหน้าชัดเจน ผิวเปลือกด้านนอกไม่เรียบ มีเส้นการเจริญเติบโตเห็นได้ชัดเจน เอ็นยึดเปลือกมีสีน้ำตาลเข้ม ขนาดสั้นและหนา เปลือกมีสีน้ำตาลปนดำหรือสีเขียวปนดำ เปลือกด้านในตอนบนมีสีขาว ขอบด้านล่างมีสีขาวจนถึงสีม่วงและมันวาว

นิเวศวิทยา : มักพบฝังตัวตื้นๆในพื้นทะเลที่เป็นโคลนหรือเศษใบไม้เน่าเปื่อยบริเวณริมคลองในป่าชายเลน ชาวบ้านในตำบลกำพวนนิยมเก็บหอยชนิดนี้เพื่อนำมาบริโภคในครัวเรือน บางส่วนนำไปขายเพื่อเป็นรายได้เสริมให้กับครอบครัว

หอยกัน (*Geloina expansa*)